

Θέμα 2

Ανατροφοδότηση από το νηπιαγωγείο: παιδιά 3-5 ετών

Σε αυτή την κάρτα παρουσιάζουμε τους προβληματισμούς των εκπαιδευτικών που έλαβαν μέρος στους διαγωνισμούς το 2018-2019: «Από το παράθυρό μου στον κόσμο», αναφορά από τον F. Pessoa και το 2019-2020: «Θυμάμαι», αναφορά από τον G. Peres. Οι μαρτυρίες πολλών δασκάλων και εκπαιδευτικών που εργάζονται με παιδιά ηλικίας 3 έως 5 ετών προέρχονται από τα ημερολόγια καταγραφής που συνέταξαν οι συμμετέχοντες/ουσες (και τα οποία είναι ανώνυμα).

«**Το νηπιαγωγείο είναι χώρος γλώσσας.** Όλα είναι όμορφα για να μιλήσουμε, να εξηγήσουμε, να αφηγηθούμε. Επίσης, στη συνάντηση της επιστροφής στο σχολείο, ζήτησα από τους γονείς να μοιραστούν ένα μικρό φύλλο με μια παιδική ανάμνηση με τη μορφή: «Θυμάμαι...». Το έργο ξεκίνησε. Αυτή η φράση «θυμάμαι» διευκόλυνε τη συζήτηση για τον χρόνο που περνάει («- όταν ήμουν μικρός...», «σήμερα το πρωί...», «- όταν ήμουν στο νηπιαγωγείο...» κ.λπ.), ένα θέμα που αποτελεί μέρος της μάθησης, αλλά αυτή τη φορά με πολύ διασκεδαστικό τρόπο!»

(μαρτυρία ενός/μιας εκπαιδευτικού που συμμετείχε στην 5η έκδοση του διαγωνισμού για το πολύγλωσσο Kamishibai στη Γαλλία)

Τεύχος που παρήχθη το 2021 στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού έργου "Erasmus+ Kamilala: ένα δημιουργικό έργο για την κοινωνική ένταξη μέσω του ανοίγματος στις γλώσσες και τους πολιτισμούς" - 2019-1-FR01-KA201-062903, που χρηματοδοτείται με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.
Εταίροι: Επιστημονικός Σύλλογος Dulala, Πανεπιστήμιο του Ανείρο, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πανεπιστήμιο Paris 8, Αυτόνομη Περιφέρεια της Vallée d'Aoste.
Η παρούσα δημοσίευση αντανακλά μόνο τις απόψεις των συγγραφέων και η Επιτροπή δεν φέρει ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Στο νηπιαγωγείο¹, η συμμετοχή στο διαγωνισμό προάγει την **προφορική έκφραση**, εισάγει την εργασία πάνω σε **αφηγηματικά μοτίβα** -κυρίως αυτά των παραμυθιών-, αλλά και γύρω από την **ανακάλυψη του γραπτού λόγου** και ... του κόσμου!

«Το πρόγραμμα σπουδών μας απαιτεί να εργαζόμαστε σε ερευνητικές ενότητες. Μία από αυτές ονομάζεται «Πώς εκφραζόμαστε» και αφορά την εργασία πάνω στη δομή των παραμυθιών. Τα παιδιά μπορούν έτσι να κατανοήσουν, να φανταστούν ιστορίες με συνοχή, σεβόμενα το αφηγηματικό σχήμα. Επομένως, το έργο DULALA*, όπου η συγγραφή μιας ιστορίας γίνεται με τη μορφή ενός kamishibai, εντάσσεται πλήρως στο πνεύμα του προγράμματός μας».

«Η ανακάλυψη του προφορικού και γραπτού λόγου μέσα από τη δημιουργία μιας αφηγηματικής ιστορίας. Η γνώση του κόσμου με την ενσωμάτωση στο έργο διαφόρων εργασιών γύρω από τη γεωγραφία και τους πολιτισμούς. Το άνοιγμα στον κόσμο και στους άλλους εκφράζοντας ενδιαφέρον για τις χώρες διαφορετικών μαθητών, τους πολιτισμούς τους, τις γλώσσες τους, τα έθιμά τους».

«Δημιουργούμε **διεπιστημονικούς δεσμούς** με τα διαφορετικά πεδία του νηπιαγωγείου: Ενεργοποιούμε τη γλώσσα σε όλες τις διαστάσεις της με την προφορική γλώσσα για τη δημιουργία ιστορίας και τη γραπτή στην υπαγόρευση σε ενήλικες²: γραφή σε καμπύλες, καθοδηγούμενο σχέδιο...

Η κινητοποίηση των γονέων μπορεί ομοίως να σχεδιαστεί. Έτσι, ένας δάσκαλος/μία δασκάλα καταγράφει σε ημερολόγιο μετά τη συμμετοχή του/της στο διαγωνισμό:

«Οι γονείς ήρθαν στην τάξη για να παρουσιάσουν τη γλώσσα τους και μία χαρακτηριστική γιορτή της χώρας τους. Πριν έρθει ο γονιός, ετοιμάσαμε τις ερωτήσεις. Μετά από κάθε παρέμβαση, οι μαθητές επανέφεραν όσα είχαν συγκρατήσει στη μνήμη τους και ακολούθησε υπαγόρευση στον υπεύθυνο της σελίδας για το Kamishibaï. (...). Επίσης μερικές φορές χρησιμοποιήσαμε **εικονογραφήσεις που έφεραν οι γονείς**, σελίδες ζωγραφικής ή φωτογραφίες των επιτευγμάτων μας (ξωτικά, αρουραίοι σε κατασκευή οριγκάμι). Τα παιδιά έγραψαν επίσης τις λέξεις στις εικονογραφήσεις».

* [Αυτό είναι φυσικά το έργο Kamilala που έγινε πιλοτικά στη Γαλλία από την ένωση Dulala, εμπνευστή του διαγωνισμού, εξ ου και η σύγχυση μεταξύ των δύο.]

¹ Στη Γαλλία, το νηπιαγωγείο αφορά παιδιά ηλικίας κατά μέσο όρο από 3 έως 5 ετών

² Στο νηπιαγωγείο η «υπαγόρευση στον ενήλικα» είναι μια κοινή διδακτική πρακτική (τα παιδιά αναπτύσσουν προφορικές προτάσεις που μεταγράφονται από τον ενήλικα καθώς προχωρούν, έτσι ώστε συχνά να καταλήγουν σε ένα Τεύχος που παρήχθη το 2021 στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού έργου "Erasmus+ Kamilala: ένα δημιουργικό έργο για την κοινωνική ένταξη μέσω του ανοίγματος στις γλώσσες και τους πολιτισμούς" - 2019-1-FR01-KA201-062903, που χρηματοδοτείται με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Εταίροι: Επιστημονικός Σύλλογος Dulala, Πανεπιστήμιο του Aveiro, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πανεπιστήμιο Paris 8, Αυτόνομη Περιφέρεια της Vallée d'Aoste.
Η παρούσα δημοσίευση αντανακλά μόνο τις απόψεις των συγγραφέων και η Επιτροπή δεν φέρει ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">ΔΥΝΑΤΑ ΣΗΜΕΙΑ</p>	<p>Σύμφωνα με έναν/μία επαγγελματία που παρουσίασε ένα πολύγλωσσο kamishibai που δημιουργήθηκε με μια τάξη παιδιών ηλικίας 3 έως 5 ετών στη Γαλλία, το έργο ήταν χρήσιμο</p> <p>«Έτσι ώστε οι μαθητές να ανακαλύψουν και να μοιραστούν τις γλώσσες/πολιτισμούς άλλων μαθητών, ώστε οι πολύγλωσσοι μαθητές να μπορούν να είναι περήφανοι για την καταγωγή τους και να οικοδομήσουν την πολιτιστική τους ταυτότητα με απόλυτη ηρεμία και ιδιαίτερα να καλωσορίσουν δύο αλλόφωνους μαθητές, ο ένας εκ των οποίων μόλις είχε φτάσει από το εξωτερικό πριν την έναρξη της σχολικής χρονιάς».</p> <p>Άλλα δυνατά σημεία συμμετοχής στον διαγωνισμό: γραφική αναπαράσταση και γραπτή εργασία (χαρακτηριστική γραφή καλλιγραφίας και σχέδιο) που συνδέονται με την εργασία για την προφορική έκφραση και τον δεσμό ατόμου-ομάδας (εκφράζοντας ιδέες και δίνοντάς τους μορφή στο εσωτερικό μιας συλλογικότητας).</p>
<p style="writing-mode: vertical-rl; transform: rotate(180deg);">ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ</p>	<p>Η συλλογική εργασία έχει αποτελέσματα στην ομάδα:</p> <p>«Το έργο αναπτύχθηκε μετά τη μελέτη μιας εικονογραφημένης ιστορίας. Αυτό έδωσε τη δυνατότητα να τεθούν τα θεμέλια του αφηγηματικού σχήματος. Οι πρώτες ιδέες καταγράφηκαν σε μια μεγάλη αφίσα. Οι μαθητές διαπραγματεύτηκαν (τι να κρατήσουν, τι να αλλάξουν). Η ιστορία τροποποιήθηκε αρκετές φορές, το τέλος δεν ήταν εύκολο να βρεθεί αλλά τελικά επιβλήθηκε με έναν λογικό τρόπο».</p> <p>Τα αναμενόμενα οφέλη είναι επίσης πολλαπλά: η ανάπτυξη της ευστροφίας και επιδεξιότητας των παιδιών, η ενίσχυση της συνοχής και της συνεργασίας μέσα στην ομάδα της τάξης. Μπορεί επίσης να αξιολογηθεί ο αντίκτυπος από την άποψη της κοινωνικοποίησης των παιδιών (αφύπνιση στη γλωσσική και η πολιτιστική πλειάδα σε ένα σύστημα που περιλαμβάνει τις οικογένειες).</p> <p>«Είναι πάντα πλούτος για τους ενήλικες να ανταλλάσσουν ιδέες και να ανακαλύπτουν νέους πολιτισμούς. Ως δασκάλα, μου επέτρεψε να ανοίξω την τάξη σε γονείς που ήθελαν να εισέλθουν σε αυτήν και να ανταλλάξω ρόλους (οι γονείς γίνονται την ώρα της παρέμβασής τους αυτοί που είχαν τη γνώση να εφαρμόσουν και εγώ γίνομαι ο μαθητής και προσπαθώ να επαναλάβω ορισμένους όρους)».</p>

πλήρες κείμενο γραμμένο με μεγάλα γράμματα στον πίνακα ή αναρτημένο σε μορφή αφίσας). Αυτή η τεχνική επιτρέπει στα παιδιά να παρατηρήσουν τη σταθερότητα της γραφής (όταν ξαναδιαβάζεται, οι λέξεις δε διαφοροποιούνται), να κατανοήσουν το νόημά της, να πραγματοποιήσουν πιθανώς οπτικές ευρέσεις και να πειραματιστούν με τις διάφορες χρήσεις της παραγωγής γραπτού λόγου (αλληλογραφία, αφηγήσεις κ.λπ.).

Τεύχος που παρήχθη το 2021 στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού έργου "Erasmus+ Kamilala: ένα δημιουργικό έργο για την κοινωνική ένταξη μέσω του ανοίγματος στις γλώσσες και τους πολιτισμούς" - 2019-1-FR01-KA201-062903, που χρηματοδοτείται με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Εταίροι: Επιστημονικός Σύλλογος Dulala, Πανεπιστήμιο του Aveiro, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πανεπιστήμιο Paris 8, Αυτόνομη Περιφέρεια της Vallée d'Aoste.

Η παρούσα δημοσίευση αντανακλά μόνο τις απόψεις των συγγραφέων και η Επιτροπή δεν φέρει ευθύνη για οποιαδήποτε χρήση των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτήν.

Μεταξύ των προβλημάτων που αντιμετώπισαν οι συμμετέχοντες/ουσες στο έργο τα προηγούμενα χρόνια, **η δυσκολία εφαρμογής συμμετοχικών προσεγγίσεων εντός ενός περιορισμένου πλαισίου** επαναλαμβάνεται:

«Στην αρχή σκεφτόμουν να φτιάξουν μια ιστορία βασισμένη στη μικρή ταινία του Κινέζου μαθητή, αλλά ήταν πολύ περίπλοκη για τα παιδάκια του νηπιαγωγείου. Έτσι τους πρότεινα να δουλέψουν ανατρέχοντας σε όσες λέξεις μπορούσαν να θυμηθούν σχετικές με την ευγένεια και/ή τη μαγεία. Μου είπαν στα γαλλικά τους όρους που σκέφτηκαν, μετά αυτούς που θυμήθηκαν και που είχαν πει οι γονείς που είχαν έρθει στην τάξη. Για τους όρους που δεν θυμόταν ή δεν είχαμε ακούσει ποτέ, τα παιδιά ρώτησαν τους γονείς τους. Στη συνέχεια επέλεξαν τους ήρωες και την πλοκή της ιστορίας καθώς και τον τίτλο (κάθε φορά υπήρχε μεγάλος αριθμός προτάσεων και έτσι ψήφιζαν ώστε να καταλήξουν σε κοινή απόφαση). Μόνο οι

μαθητές μεγάλων τμημάτων [παιδιά ηλικίας κατά μέσο όρο από 4 έως 5 ετών] δημιούργησαν τις εικονογραφήσεις (ελλείπει χρόνου δεν μπόρεσα να εμπλέξω τα μικρότερα στην εικονογράφιση). Για την εικονογράφιση, τα παιδιά ζωγράφισαν βλέποντας φωτογραφίες ζώων ή/και σχέδια για να μάθουν πώς να σχεδιάζουν. Για τις σιλουέτες των δέντρων ξεκινήσαμε από ένα βιβλίο που έχουμε στην τάξη και που τους αρέσει πολύ. Είναι ο ενήλικας που καθόρισε τις τεχνικές».

Να σημειώσουμε, με την ευκαιρία, τη σημασία του να μην διστάζουμε να αναθεωρούμε, κατά τη διάρκεια του έργου, τους στόχους τους ή τις αναπαραστάσεις του τελικού έργου, ώστε να αφήνουμε περισσότερο χώρο στα παιδιά και τις οικογένειές τους.

ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

MΑΡΤΥΡΙΕΣ

Ένας δάσκαλος/Μία δασκάλα μιλά για την εμπειρία του/της από τη δημιουργία ενός πολύγλωσσου Kamishibai με μια τάξη παιδιών, αναφέροντας

«Πολύ δημιουργικό και ολοκληρωμένο έργο [το οποίο μπόρεσε] να ενταχθεί στο έργο της τάξης και του σχολείου μου σχετικά με την «αρχιτεκτονική στον κόσμο» και να περιλαμβάνει ένα πολύ μεγάλο μέρος των γνώσεων που πρέπει να έχει το μεσαίο τμήμα [που αντιστοιχεί σε παιδιά ηλικίας περίπου 4 ετών]. Αυτό που με έπεισε για τη συμμετοχή μου σε αυτό το έργο ήταν πάνω από όλα ο ενθουσιασμός των μαθητών και των γονιών».

«Για να προωθήσουμε τις μητρικές γλώσσες των παιδιών, έχουμε επίσης ένα σχολικό έργο: τη Γιορτή των Γλωσσών όπου οι γονείς έρχονται να τραγουδήσουν τραγούδια στη γλώσσα καταγωγής τους ένα Σάββατο στο σχολείο».

«Όλο το σχολείο ανέλαβε αυτό το έργο εντάσσοντάς το στο εκπαιδευτικό μας πρόγραμμα. Στοχεύουμε να αξιοποιήσουμε τις μητρικές γλώσσες των οικογενειών αναπτύσσοντας διάφορα έργα: το φεστιβάλ γλώσσας, τα δέντρα με καλημέρες σε όλες τις γλώσσες στις τάξεις, το έργο για το πολύγλωσσο kamishibai ».

«Δουλέψαμε σε διαφορετικές εικονογραφημένες ιστορίες για να ανακαλύψουμε μερικές χώρες σε όλο τον κόσμο. Στη συνέχεια είδαμε την παρουσίαση μιας εκπομπής με θέμα τον κόσμο και την κλιματική αλλαγή. Κατόπιν οι μαθητές δημιούργησαν τη δική τους ιστορία την οποία και εικονογράφησαν. Αυτό που επέτρεψε να δουλέψω σε πολλές γλωσσικές δεξιότητες».

Οι δάσκαλοι/δασκάλες προσδιόρισαν επίσης τις δραστηριότητες που θα μπορούσαν να πραγματοποιηθούν για να προετοιμαστούν για τη συμμετοχή στο διαγωνισμό:

«Πριν ξεκινήσουμε τη δημιουργία της ιστορίας και την υλοποίηση του kamishibai, δουλέψαμε σε αρκετούς άξονες: συνεργασία με την Δημοτική: δύο μαθητές έρχονταν κάθε εβδομάδα για να διαβάσουν ένα kamishibai στην τάξη μας για τουλάχιστον δύο μήνες· περίπου δεκαπέντε γονείς ήρθαν να διαβάσουν, να τραγουδήσουν και να αφηγηθούν μια ιστορία στη μητρική τους γλώσσα στην τάξη και εμείς αναλάβουμε κάποια τραγούδια για να τα μάθουμε· ο καλλιτέχνης Yuiko Tsuno ήρθε να μας μιλήσει για τα kamishibaïs (δίγλωσση γαλλική / ιαπωνική παρέμβαση), στη συνέχεια πραγματοποίησε ένα εργαστήριο στο οποίο κάθε παιδί δημιούργησε το δικό του kamishibaï (σχέδια και υπαγόρευση στον ενήλικα για να γράψει την ιστορία) και η δημοτική βιβλιοθήκη μας δανείζει το σκηνικό (butaï) και τα kamishibaïs καθ' όλη τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς για να συνεχίσουν να τα ανακαλύπτουν. Ο μαθητής που έφτασε από την Κίνα βιντεοσκοπήθηκε από τους γονείς του να μιλά για τις αναμνήσεις του από τη χώρα του και στη συνέχεια από τη Γαλλία. Τέλειωσε λέγοντας ότι θα ήθελε οι νέοι Γάλλοι φίλοι

	του να μάθουν μερικές λέξεις στα κινέζικα ... Έτσι, δουλέψαμε και ταυτόχρονα ανταλλάξαμε απόψεις με αυτή τη μικρή αλληλουχία».
--	--